

Eva Hauserová - Stromoženska

Byla jsem malý, jednoroční doubek, ale už jsem věděla, že chci z lesa pryč. Přitahoval mě svět lidí: ženy z vesnice, které ke mně přicházely hledat houby a sbírat dužnaté bobule a léčivé kořínky, děti, které kolem mě prohnaly pár kůzlat nebo jehňat a povykovaly na sebe pisklavými hlásky, i muži, kteří si tady vyhlíželi vhodné kmeny na stavby domů nebo rukojeti seker. Omamovala mě jejich živost a teplo, vstřebávala jsem všechny ty zvláštní pachy, které kolem sebe šířili, ale nejvíc ze všeho jsem jim záviděla jejich pohyb. K pláči se mi nechtělo zůstat po zbytek života na jednom místě, soustředit se na vpíjení slunečního světla a pomalý, blažený růst z vlhké země směrem k slunci a obloze.

Malým stromkům se tohle někdy stává. Touží po pohybu, změně, živém a měnícím se okolí tolik, že si nemohou pomoci a začnou odmítat půdu, ve které vyrostly, vodu, vzduch i slunce. Nakonec uschnou a uchřadnou.

Cítila jsem, že už nenasávám kořínky vlhkost, a ani jsem se to nepokoušela ovlivnit vůlí. Můj stesk po pohybu a po světě lidí byl tak silný, že už jsem se nemohla přemoci. Odpařování z mých lístků ale pokračovalo, a tak jsem rychle uvadala. Cítila jsem, jak se mi mysl zamlžuje. Nebolelo to. Bylo to, jako by se vzduch kolem mě tetelil v polední horkosti, připadala jsem si úplně slabá a lehounká jako peříčko. Ale moje velká touha mě neopouštěla. Naopak sílila. Žízňivým, okoralým hláskem jsem z posledních sil volala své velké sestry: "Stromová vílo, Javorko, Haluzko... pomozte! Musím odsud pryč; nebo zahynu."

Připadalo jim to bláhové, tiše šuměly listovím, dobře věděly, že takových stromků už zahynula celá hejna, víc, než kolik bývá poletujících komárů nebo jepic v letním vzduchu. Ale snad z nějakého rozmaru, snad ze soucitu Květnice, která u mě stála nejbliž a sídlila ve věkovité lípě, navrhla: "Proměním tě v hříbek, Doubravko. Ženy tě seberou a odnesou do vesnice. Ale pozor! Dříve než tě rozkrájí a usuší, musíš říci kouzelné zaklínadlo. To tě promění v malé děvčátko. Pak budeš vyrůstat mezi lidmi. Ale pamatuj si: budeš-li se chtít mezi nás vrátit, zaplatíš za to krví, vlastní nebo cizí."

Nadšeně jsem souhlasila, několikrát jsem si zopakovala zaklínadlo a najednou jsem viděla, že už nejsem ubohý, usychající stromek, ale hezký hříbek samečák. Rostla jsem uprostřed světliny, všem na očích.

Brzy po ránu se objevila skupina žen s košíky z březové kůry. Jedna z nich mě s potěšeným výkřikem vydloubla a dala do košíku. Když mě odnášela s ostatními houbami do vesnice, nadšeně jsem vpíjela všechny nové dojmy: široký volný prostor za lesem, kouř z ohniště, na jehož čpavou vůni jsem si dlouho zvykala, než jsem ji přestala vnímat, hemžící se lidi mezi sruby, kterých bylo tolik, že se mi z toho div nezamotala hlava. Zmocnil se mě opojný, jásavý pocit vítězství.

Ale musela jsem jednat. Když ženy na okamžik zmizely ve srubu - snad pro vhodné nástroje, aby mohly houby dál zpracovat - rychle jsem vyslovila zaříkadlo a vyklouzla jsem z košíku.

To byl teprve zážitek! Prohlížela jsem si své nové tělo. Byla jsem jen o málo větší než ty nejmenší děti, měla jsem bledé a hubeňoučké ručičky a nožičky a do očí mi spadaly dlouhé světlé vlásky. Uměla jsem už utíkat, a tak jsem se honem rozběhla ukrýt do nejbližšího křoví. To byla radost, zkoušet si své neuvěřitelně pohyblivé tělo, přicházet na nové a nové možnosti, které mi poskytovalo! Nemohla jsem se z toho vzpamatovat.

Hned ke mně přiběhlo několik psíků, kteří tady volně pobíhali mezi sruby. Znepokojeně větrili, ale stačilo se na ně podívat a uklidnili se, svěsili ocase a uši a s tichým kňučením se přitiskli k zemi a prohlíželi si mě.

Uvědomila jsem si, že nad zvířaty budu vždycky mít určitou moc.

A tak jsem začala žít ve vesnici. Lidé mě nepřijali tak úplně do žádné ze svých rodin, kterých bylo ve vesnici celkem pět a každá měla kolem třiceti členů. Cítili samozřejmě, že jsem nějak zvláštní, ale asi se stávalo častěji, že k nim přicházely bytosti z lesa, a tak si mě brzy přestali všimnout.

Na rozdíl od nich jsem nepotřebovala teplo, mohla jsem spát venku a dost dobře jsem nechápala, proč se lidé potřebují stále choulit kolem ohně a balit do kožešin. Když jsem běhala po vesnici nahá, děti si mě udiveně prohlížely, a tak jsem pochopila, že lidé na sobě musí mít alespoň nějaký oděv. Udělala jsem si tedy zástěrku ze staré potrhané plachetky, která se sušila u jednoho srubu. Když to viděla hospodyně, přinesla mi trochu lepší hadřík, sice spravovaný, ale bez děr, a plaše mi ho podala a uklonila se mi. Pochopila jsem, že se trochu bojí mého hněvu a jejím přáním je si mě naklonit.

Také v jídle jsem byla mnohem nenáročnější než lidé. Oni museli vařit obilí z políček roztroušených kolem jeskyně nebo ho mlít na krupici a pak ji vařit v mléce. Vybírali med divokých včel, dojili kozy a ovce a dělali si z mléka sýr, sbírali jen některé z nespočetných bylinek, které rostly v okolním lese, a přidávali je do potravy jen v malých dávkách... byli tak vybíraví! To mně stačily jakékoli větvičky, docela ráda jsem měla spadané listí stromů, zpola natrávené houbami a plísněmi, a žaludy nebo bukvice pro mě byly úplná lahůdka. Přesto mi však lidé často přinášeli něco na zub - placku vonící kouřem z ohniště, sušená jablíčka, která byla mnohem sladší než čerstvá, právě utržená ze stromu, nebo kousek uzeného sýra... a já jsem brzy přišla na to, jak se jim odvděčit: bylo pro mě snadné vydat se tiše do lesa a vypátrat liščí noru nebo hnízdo mladých kun, divokých koček nebo i malá vlčata. Zvířecí matky se mě nikdy nepokusily napadnout, když jsem si brala jedno z jejich mláďat. Přinesla jsem zvířátko do vesnice, lidé mi pro ně přinášeli misky s mlékem a já jsem se o ně starala, dokud úplně nezkroutil. Lidé si je pak nechávali ve svých srubech, aby lovila myši a zahřívala je, když byla zima.

Tak jsem žila dlouhá léta ve vesnici. Život mezi lidmi měl pro mě pořád nové kouzlo, nikdy jsem nelitovala toho, že jsem opustila své sestry sídlící ve stromech.

Až jsem začala dospívat a všechno se změnilo.

Děti z vesnice mě nikdy tak docela nepřijaly mezi sebe, ale často se ke mně přece jen přiblížily, přilákány mými zvířátky, a trávily se mnou trochu času. Chovaly se ke mně ale úplně jinak než k lidským bytostem: skoro se mnou nemluvíly, i když jsem od začátku ovládala lidskou řeč, jako by nevěřily, že nejsem ve skutečnosti také lesní zvířátko. Obracely se na mě spíš posunky a broukáním.

Ale jakmile se v mém klíně objevila první měsíční krev, pocítila jsem docela zvláštní novou sílu.

Najednou stačilo, abych se podívala na kteréhokoli muže nebo dospívajícího hochu, a ocitl se v náměsíčním tranzu a docela ztratil vlastní vůli, podobně jako lesní zvířata.

Na začátku jsem toho zneužívala, dávala jsem jim legrační příkazy a tak jsem si s nimi hrála. Přeplavali ledovou řeku, ale neonemocněli z toho, protože to udělali v podivném stavu, do kterého jsem je uvedla. Vyšplhali na nejvyšší borovici v okolí, seskočili dolů a neublížili si. Jeden mladík, Siloboj, mě dokonce začal pronásledovat, chodil za mnou a chtěl asi přijít mému tajemství na kloub. Uhnanula jsem ho stejně jako ostatní, zavedla jsem ho hluboko do lesa a přiměla ho, aby tančil s velkým hnědým medvědem. Od té doby se mě právem bál.

Vycítila jsem, že moje přítomnost něco mění na tom, jak se dospívající mladíci z vesnice chovají k dívkám. Asi si jich měli všimnout víc, ale zatím kolem nich chodili netečně, a kdykoli měli příležitost, vydávali se jen a jen za mnou. Měla jsem pro ně tajemství, které ostatní dívky postrádaly, i když měly růžové tváře, bílá silná těla a krotký a poddajný úsměv. Postupně jsem pochopila, že lidské dívky mají k mladíkům úplně jiný vztah než já. Vycítovala jsem jejich

zájem o chlapce, téměř životní závislost na nich. Dívky potřebují muže, uvědomila jsem si, a jistě by se muži měli snažit je získat.

Ptala jsem se na to jedné z dívek, která se zdála velice jemná a hodná, Mlady. Vážně se mi podívala do očí a řekla: "Očarováváš muže, ale neočarováváš ženy. Nestrpí tě mezi sebou. Musíš si, Doubravko, vybrat jednoho muže a stát se jeho ženou. Pak to kouzlo přestane působit a nebudeš ohrožovat ostatní dívky."

Přemýšlela jsem o tom a viděla jsem, že to nepůjde. Neměla jsem v sobě žádnou touhu po mužích a představa, že bych musela s nějakým mužem sdílet kout ve srubu, že bych se ho musela dotýkat a rodit mu děti - ta představa se mi hnusila. Na lidech mě lákal jejich pohyb, to, že pořád něco dělají, že nejsou nehybní jako my stromy. Ale přizpůsobit se živočišnému milování, mít vlastní hnízdo s mláďaty - ne, věděla jsem, že to nedokážu. Život stromu mi připadal mnohem lepší než tohle. Už jsem se nasýtila lidských zkušeností a čím dál častěji jsem zatoužila po návratu do svého háje, po klidném kolébání větru, po oblacích volně plujících nad hlavou, po čisté vůni lesní země, po všech táhlých a vroucích snech, kterými žije každý strom, když se vláčně koupe ve slunečních paprscích a pomalounku, neznatelně roste.

Začalo mi být mezi lidmi hořko a těžce. A navíc jsem poznala, že dívky z vesnice přemýšlejí o tom, jak se mě zbavit.

Postupně jsem si vymyslela plán: odejdu do háje, kde jsem vyrostla, ulehnu pod Květnici, která za všechna ta léta jen nepatrně zmohutněla a zkrásněla, a pořežu se na rukou ostrým nožikem tak, aby moje krev stékala do lesní půdy. Přitom budu prosit své sestry, aby mě znova přijaly mezi sebe.

Věděla jsem, že tak to bude správné. Jen jsem se k tomu nemohla odhodlat, stále jsem odkládala svůj čin ze dne na den a hledala jsem pořád ostřejší a ostřejší nožíky.

Až jednou mě vzbudila ve spánku pod keřem nepříjemná bolest, která se mi nemilosrdně zařezávala do rukou a do nohou.

Rychle jsem se probudila a uviděla jsem, že tucet dívek z vesnice mě svázalo povrázky pevně na rukou a nohou, tak, že jsem se nemohla ani pohnout. Jedna z nich, Lasička, mi přikryla rukou ústa, abych nemohla křičet, ale stejně bych byla asi nevolala o pomoc. Vláčely mě hlouběji do lesa, tak, aby žádný muž z vesnice nic nezpovrhoval a nezaslechl. Smýkly mnou ke kmeni starého javoru, kus cesty od místa, kde jsem vyrostla. Zasyčely pár rozhořčených nadávek: Vědmo, čarodějnice, divoženko... a zmizely ve tmě.

Byla jsem svázaná tak pevně, že jsem ani necítila končetiny, a nejdříve mě napadlo, že bych se snad mohla proměnit ve strom. Moje naděje však pohasla, když jsem si uvědomila, že byla přece řeč o krvi. Kdyby mě byly dívky pořežaly, kdyby mi aspoň rozedřely kůži do krve, pak bych se mohla proměnit zpátky. Takhle ale ne.

Ani moje slzy samozřejmě nepomáhaly, a když jsem si chvíli ulevovala pláčem, raději jsem soustředila myšlenky a hledala nějaký únik.

Pak jsem si vzpomněla na dva mladíky, kteří za mnou v poslední době chodili nejvíce: na Milivoje a Žibřida. Jejich pozornost byla únavná, jen na mě mlčky upírali své krotké oči mláďat, jako by ode mě očekávali nějaký zázrak - proměnu, vyproštění, rozkaz, kdovíco. Možná ale, že se mezi mnou a jimi vytvořilo dostatečně silné pouto...

Soustředila jsem ze všech sil myšlenky na Milivoje. Snažila jsem se, abych mu vyslala úpěnlivou prosbu o pomoc, naléhavou žádost, aby se okamžitě probíral, spí-li, aby se sebral a běžel tam, odkud se ozývá můj hlas... Po chvíli jsem pocítila, že se to podařilo. Milivoj se vyhrabal z vlčích kožešin a rozespale se rozhlížel na okraji lesa, kdo ho volá.

Teď jsem soustředila myšlenky na Žibřida. A ještě navíc jsem mu vštípila, že ten, kdo mi ubližuje, je Milivoj. Vezmi si s sebou nůž, Žibřide! rozkázala jsem mu.

Milivoj mě našel o chvíli dřív. Sklonil se ke mně a prohlížel si pouta na mých nohou, hledal uzly. Přejel mi horkýma rukama po nohou vzhůru. Vykřikla jsem odporem - nesnášela jsem lidské doteky.

Vtom se vyřítil z houštiny Žibřid, skočil na Milivoje a začal do něj bodat nožem. Milivoj mu stačil nůž vykroutit a také ho pobodal, svíjeli se na zemi v jednom klubku, sténali a skřípali zuby, dokonce jsem zaslechla praskot lámané kosti. Až nakonec Milivoj zůstal tiše ležet uprostřed krví zbrocené trávy. Žibřid vstal a vykročil ke mně, aby mě uvolnil z pout, ale svezl se také v bezvědomí na zem. I z jeho nesčetných ran prýštila krev.

Pouta, ta obtížná lidská pouta, mě přestala tísnit. Mé tělo zeštíhlelo v kmínek patnáctiletého stromku, zapustila jsem kořeny a zaševalila listím nad těly obou mladíků. Věděla jsem, že Žibřid se později probere, doplazí se do vesnice a těžce bude ostatním objasňovat, co se vlastně stalo. Odpustí mu ostatní někdy, že zabil Milivoje a nedovede dobře říci, proč vlastně? Nevěděla jsem to, a bylo mi to jedno. Už jsem se na lidi nezlobila, nezáleželo mi na nich. Odpustila jsem jim. A nestála jsem o jejich společnost.

Je o tolik lepší snít v tiché, klidné meditaci a neúčastnit se živočišného hemžení lesa, tak malicherného a nečistého...

Ale lidé na ten příběh přece nezapomněli. Celé okolí míst, kde jsem vyrostla poprvé a kde rostu teď, proměnili v posvátný háj. Pochovávají sem své mrtvé, staví tu mezi mohylami sochy svých bůžků, přinášejí jim oběti, tančí tady, hodují a radují se z toho, že každý z nich se vždy nakonec navrátí do laskavé, mateřské náruče lesa.

Stal se ze mě mohutný dub a lidé mě také začali uctívat. Často ke mně promlouvají a já jim vracím poselství laskavosti, klidu, vstřícného splynutí s půdou, se zvířaty a rostlinami, věčného koloběhu živých a mrtvých.

Čerpají ze mě útěchu a důvěru. Nikdy nejsou úplně sami. Lesní bytosti je doprovázejí od kolébky až do hrobu.